

Grolms J. 2023: Stopy evropských zvířat: Určujeme a interpretujeme stopy a pobytové znaky zvířat

Kazda, Brno

Za oknem sněží. Na balkoně se u nasypané slunečnice hromadí stopy kosů, červenek, pěnkav a samozřejmě bojovných koňader a modřinek. Otevírám zbrusu novou stopařskou příručku, zaměřenou sice především na savce, ale zahrnující i stopy opeřenstva – a nestačím se divit, co všechno lze ze stop vyčíst a jak. Pojďme se na tuto knihu, mimořádnou jak kvantitou obsahu, tak kvalitou zpracování, podívat společně.

816 stran! 1 122 fotografií! 502 kreseb! Už jen tyto neuvěřitelné parametry vedou k otázce „...a není to na úkor kvality?“ Tak to skutečně a bohužel často chodívá; nicméně příručka sepsaná zkušeným německým stopařem Joschou Grolmsem je – navzdory svému rozsahu – dílem zcela mimořádné kvality. Vynikající úroveň kreseb i fotografií jak zvířat, tak stop či pobytových značek je vyrovnaná napříč celou knihou.

Přehlednost uspořádání a konzistentní styl prezentace je v knihách stejně tak zásadní jako snadno porušitelný. A tuplem v tak objemné publikaci. O to více je obdivuhodné, že uspořádání jednotlivých textových bloků, boxů, fotografií na dané téma, řez písma atd. je naprosto soudržné od první do poslední stránky. Přes její bez nadsázky olbřímí rozměr se tak dá v knize velmi snadno „navigovat“. Musím dát za pravdu propagačním slovům z přebalu: prohlížím starší stopařské příručky, české i zahraniční, a skutečně je pravda, že „ještě nikdy tu nebylo dílo, jež by se této knize vyrovnalo“.

Příručka jde do bezprecedentní šířky (kromě savců zahrnuje i další obratlovce kromě ryb, návdavkem pak různé bezobratlé) i hloubky (precizní popisy stop jednotlivých druhů či skupin druhů). Popisy toho, jak která stopa konkrétně vypadá a jak se liší od podobných stop jiného původu, jsou nesmírně detailní a vyčerpávající. Jako vědec vysoce oceňuji, že předkládané údaje o rozměrech a počtech jsou založeny na přísně reprezentativních vzorcích, cíleně nasbíraných. Kromě stop autor popisuje i pobytové značky, trus, prostě vše, z čeho můžeme vyvodit kdo tady byl, kdy tady byl, jak se tu ocitl, jak zanechal stopu a kam pokračoval dál.

Co by to bylo za recenzi, kdyby opomenula druhou stranu mince. Jaká jsou negativa příručky? Pátral jsem v textu, fotografiích i kresbách. Jenže můj kritický vnitřní recenzent si docela vylámal zuby. Narazil jen na *popisy* rozšíření druhů. „Jeden obrázek vydá za tisíc slov“ a místo slovního popisu areálu, který bude vždy kostrbatý, rozvláčný a nepřesný, by mnohem lepší službu

uživatelům příručky udělala prostá mapka. Někdo by knize mohl vytknout její objem, který zrovna neláká, abychom ta kila papíru vložili do torny a namohli si rameno. Objem knihy je ale téměř nutná daň za její komplexnost a kompletnost.

V kontextu ostatní určovací literatury se mi dere na mysl srovnání s příručkou *Určování ptáků v letu* z pera a štětce (svůj text i brilantně ilustroval) polského ornitologa Tomasze Cofty (česky 2022). Ptáčkaři určovali objekty svého zájmu převážně v sedu či podle hlasových projevů – ale letící pěvec? Nechte to být, to se určit nedá. Coftova příručka je přelomová – ukazuje, že to jde. Bez nadsázky podobně revoluční dopad na vaše vnímání přírody by mohla mít i příručka stopařská, z pera Joschy Grolmse.

Sdílení osobní zkušenosti posune jakýkoli text do zcela jiné roviny – objektivní popis jakéhokoli tématu bez subjektivní „injekce“ je prostě suchý. Proto mě potěšilo, že Joscha Grolms sdílí i zcela konkrétní osobní příběhy, případně obsáhle cituje cizí. Příběhy mají nezadatelnou didaktickou hodnotu a autor toho umně využívá.

Co říci závěrem? Vraťme se k úvodnímu slovu, které sepsal známý americký stopař Mark Elbroch. Hned z kraje říká: „Díky stopování se zapojíte do skutečných vztahů se skutečnými zvířaty ve skutečném světě.“ V době digitální demence a s ní spojených extrémních sociálně-psychologických jevů, jako jsou např. hikikomori, je to doporučení zcela zásadní. Moderní vědecké studie dokládají blahodárné účinky pobytu v přírodě či konkrétně bird(watch)ingu (ptáčkaření) na lidskou psychiku a subjektivní pohodu. Kdo tyto koníčky provozuje, dobrozdání nezávislých vědeckých studií nepotřebuje. Kdo je zatím neprovozuje, měl by tato doporučení brát vážně.

Stopování zatím nemá ani u nás, ani ve světě vybudovanou tradici, kterou by šlo z hlediska její popularity jakkoli srovnávat např. s ptáčkařením či řekněme rybařením. Precizně zpracovaná příručka *Stopy evropských zvířat* má ale slušnou šanci tento nepoměr změnit. Jde o knihu mimořádně inspirativní i svým celkovým přístupem, svou „filozofií“ k pozorování přírody – ta přesahuje daleko za hranice samotného stopování. Věřím, že kniha takto mimořádného kalibru za sebou zanechá nasmazatelnou stopu...

Tomáš Grim

